OBIM PROMJENA I UČESTALOSTI POJAVE ANGLICIZAMA U ODREĐENOM VREMENSKOM RASPONU U UDŽBENICIMA EKONOMIJE

Jelena Lekić, doc. dr

Internacionalni - Univerzitet u Novom Pazaru
Novi Pazar, Srbija
jelenalekic@gmail.com

Apstrakt

Danas nije teško zapaziti pretjeran broj anglicizama. U lingvističkoj praksi nema dovoljno iscrpnih istraživanja ove pojave. To je jedan od razloga što se malo zna o obimu pojavljivanja anglicizama u određenim vremenskim jedinicama, za pet, za deset ili više godina. Nepoznati su tempo, nivo i pravilnost adaptacije. Čini se da se ne preduzimaju odgovarajuće mjere za suzbijanje neopravdanih anglicizama koji potiskuju veliki broj riječi srpskog jezika istih. Ovakva jezička praksa utiče da srpski jezik bude ugrožen u svom prirodnom razvitku i da se raširi neki surogat koji nije ni engleski ni srpski. Takva situacija je nametnula potrebu da se u ovom radu, na jednom malom uzorku, ukaže na problem prisustva i rasta anglicizama u udžbenicima ekonomije.

Ključne reči: anglicizam, ekonomija, adaptacija, lingvistička praksa, invazija anglicizama

SCOPE OF CHANGES AND FREQUENCY OF OCCURRENCE OF ANGLICISMS IN A CERTAIN TIME FRAME IN TEXTBOOKS OF ECONOMICS

Abstract

Nowadays, it is not difficult to notice a great number of Anglicisms. In the linguistic practice, there is no extensive research on this phenomenon. That is one of the reasons why so little is known about the extent of Anglicisms appearance at certain units, for five, ten or more years. The level, tempo of adaptation are not known. It seems that no appropriate measures are taken to combat the use of unjustified Anglicisms, which suppress many of the same words in the Serbian language. Such a linguistic practice threatens the natural development of the Serbian language and to spread a surrogate that is neither English nor Serbian. So, it seems necessary to present, on a small sample, the presence and growth of Anglicisms in textbooks of economics.

Keywords: anglicizam, economics, adaptation, linguistic practices, invasion of Anglicism

JEL codes: Z10

UVOD

Ovim istraživanjem sagledane su promjene broja anglicizama u dva udžbenika ekonomije različitih godina izdanja: Jojić 1997. i Jokić, Kalač 2009. godine.

Iako se prostom percepcijom može zapaziti invazija anglicizama, u lingvističkoj praksi nema fundamentalnih istraživanja ove pojave. Zato se malo zna o obimu pojavljivanja anglicizama u određenim vremenskim jedinicama, za pet, za deset ili više godina. Nepoznati su tempo, nivo i pravilnost adaptacije. Ne preduzimaju se odgovarajuće mjere za suzbijanje neopravdanih anglicizama koji potiskuju veliki broj riječi srpskog jezika istih ili boljih semantičkih vrijednosti. Zbog svega toga nije nemoguće da srpski jezik bude ugrožen u svom prirodnom razvitku i da se raširi neki surogat koji nije ni engleski ni srpski. Takva situacija je nametnula potrebu da se u ovom radu, na jednom malom uzorku, ukaže na problem prisustva i rasta anglicizama u udžbenicima.

PROBLEM PRISUSTVA I RASTA ANGLICIZAMA

Cilj istraživanja je da se na jednom uzorku utvrdi:

- Obim promjena pojavljivanja anglicizama za period od 12 godina;
- Sagleda nivo adaptacije upotrijebljenih anglicizama i
- Ocijeni opravdanost upotrebe tih anglicizama

Jezička građa uzeta je iz dva udžbenika ekonomije i istovjetnog poglavlja. Iz oba udžbenika je analizirano po 25 stranica.

Primijenjene su komparativno-tekstualna, analitičko-sintetička i statistička metoda.

U udžbenicima su korišćeni istovjetni i različiti anglicizmi.

- Istovjetni anglicizmi su:

1. bilans	7. menadžerski
2. investitor	8. fiksni
3. kompanija	9. finansije
4. referentan	10. stipendija
5. konsultantski	11. operativan
6. identičan	

- Različiti anglicizmi su:

Udžbenik iz 1997. godine	Udžbenik iz 1997. godine
---------------------------------	---------------------------------

1. set	1. realizacija
2. kompanije	2. plan
3. instrument	3. program
4. stimulator	4. rigidan
5. adresant	5. prezentirati
6. referenca	6. finansijski
7. diverzifikacija	7. revidirati
8. profiliranost	8. identičan
9. anticipacija	9. menadžment
10. rekapituliran	10. profit
11. tehnologija	11. korespondentan

12. aktivizacioni	12. eksterno
13. konkurencija	13. strategija
14. konsultant	14. investitor
15. investiranje	15. koncipirano
16. fond	16. operativan
	17. pozicioniranje
	18. marketing
	19. web-site
	20. input
	21. menadžer
	22. improvizacija
	23. SWOT analiza
	24. infrastruktura
	25. resurs
	26. implementacija
	27. integrisanost
	28. tinejdžer
	29. referentan
	30. miks
	31. asortiman
	32. komparativan
	33. logistika
	34. interpersonalno
	35. evidencija
	36. bruto
	37. rentabilitet
	38. email
	39. varijabilan
	40. output

Obim korišćenih anglicizama i njihova brojčana relacija, u posmatranim djelovima udžbenika prikazanu su u tabeli 1 i grafikonima 1 i 1a.

Tabela 1. Obim upotrebe anglicizama

Udžbenik	Upotrijebljeno		Višekratno		Istih		Različitih	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
1997. godine	26	34,00	47	26,40	11	50,00	15	27,00
2009. godine	51	66,00	131	73,60	11	50,00	40	73,00
Ukupno	77	100,00	178	100,00	33	100,00	55	100,00

Za saopštavanje skoro istovjetnih sadržaja u oba udžbenika je upotrijebljeno 77 anglicizama, od toga u Ekonomiji 2009. za jednu trećinu više, odnosno (32,00 %) više. S obzirom da se određeni broj anglicizama upotrebljava višestruko, obim korišćenja u Ekonomiji 2009. se još više povećava, pa razlika iznosi (47,20%). Malo je istih anglicizama i jednak je broj u oba udžbenika. Međutim, velika je razlika u upotrebi različitih anglicizama (36,00%), što je jednako razlici kod višestruke upotrebe anglicizama.

Uvažavajući mogući uticaj nepoznatih faktora, ipak je neminovno zaključak da se broj anglicizama nenormalno povećao u tako kratkom vremenskom periodu.

Grafikon 1. Obim upotrebe anglicizama

Grafikon 1a. Obim višestruke upotrebe

Tabela 2. Nivo asimilacije

Udžbenik	Fonološka		Morfosint.		Ortografska		Semantička		Svega
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	
1997. godine	7	18,42	6	15,79	14	36,84	11	28,95	38
2009. godine	15	12,86	9	18,42	24	34,29	22	31,43	70

U starijem udžbeniku prosječno svi upotrijebljeni anglicizmi su asimilovani na 1,4 nivou, što znači da nemaju dva puna nivoa, naprimer fonološki i ortografski. Kod novijeg udžbenika u prosjeku anglicizmi nijesu asimilovani na jednom nivou, jer kod sedam anglicizama nema ni jedan nivo. U prvom udžbeniku najmanja asimilacija je na morfosintaksičkom nivou (15,79%), a najveća na ortografskom nivou (36,84%). U drugom udžbeniku najmanja asimilacija je na fonološkom nivou (12,86%), a najveća, kao u prvom udžbeniku na ortografskom nivou (34,29%). Može se zaključiti da je asimilacija upotrijebljenih anglicizama u oba udžbenika tek započeta, mada je u prvom udžbeniku na nešto većem nivou. Moguća je pretpostavka da je na to uticao vremenski faktor, jer je prvi udžbenik 12 godina ranije objavljen.

Tabela 3. Opravdanost upotrebe

Udžbenik	Opravdano		Neopravdano		Svega
	Broj	%	Broj	%	
1997. godine	10	38,50	16	61,50	26
2009. godine	23	45,00	28	55,00	51

Kao opravdani anglicizmi uvažene su one riječi iz engleskog jezika čije se značenje u srpskom jeziku može iskazati tro i višestručnim iskazom. Takvih anglicizama je u starijem udžbeniku 38,50%, a u novijem 45,00%.

Neopravdani su svi anglicizmi za koje u srpskom jeziku postoji sinonim istog značenja od jedne riječi ili dvočlane sintagme. U starijem udžbeniku je 61,50% neopravdanih anglicizama, a u novijem 55,00%.

Očigledno je da su autori ispoljili pomalo neodgovoran odnos prema svome jeziku i korisnicima svojih udžbenika.

Ako se ovi podaci uporede sa istraživanjem koliko anglicizmi doprinose kvalitetu komuniciranja, vide se loše posljedice, jer 60,30% ispitanika (studenti 65,00%, učenici 82,00% i zaposleni 28,00%) imaju poteškoća u razumijevanju literature zbog stranih riječi (anglicizama). Dakle, potpuno isto: koliko neopravdanih anglicizama toliko nerazumijevanja sadržaja.

Grafikon 2. Opravdanost anglicizama

Kao kriterijum opravdanosti je postojanje riječi istog semantičkog sadržaja za upotrijebljene anglicizme. U oba slučaja je više od polovine anglicizama neopravdano upotrijebljeno, jer postoji odgovarajuća riječ istog semantičkog sadržaja. Pokazatelji iz ovog istaživanja korespondiraju sa istraživanjem koliko anglicizmi doprinose kvalitetu komuniciranja, jer (65,96%) studenata i (82,00%) učenika izjavljuje da ima problema u korišćenju literature zbog nerazumijevanja pojedinih riječi.

Ovo skromno istraživanje upućuje na dva zaključka:

- a) u udžbenicima se koristi veliki broj anglicizama
- b) oko (60,00%) se neopravdano koristi jer imaju odgovarajuću zamjenu u srpskom jeziku.

ZAKLJUČAK

U sadašnjem trenutku razvoja postoji ogroman priliv anglicizama u srpski jezik, što je posljedica određene društvene situacije u Srbiji i Crnoj Gori i zemalja iz kojih se primaju anglicizmi. Najveći broj tih anglicizama je neopravdan, jer u srpskom jeziku postoje riječi istog semantičkog značenja.

Zbog ogromnog broja anglicizama i nedostatka potpune norme za njihovu asimilaciju prisutna je pojava upotrebe anglicizama, ortografske i ortoepske, u oblicima koji ne zadovoljavaju standarde srpskog jezika, te se osjećaju posljedice.

Veliki broj anglicizama se nepotrebno koristi u svim oblastima komunikacije, posebno u sredstvima javnog informisanja, raznim oblicima reklama i propagande, pa i u stručnoj literaturi.

Istraživanje sprovedeno na dva udžbenika ekonomije pokazuje rapidan rast upotrebe anglicizama u kratkom vremenskom periodu. Naime, u udžbeniku koji je štampan 12 godina kasnije broj anglicizama se povećao (32,00%); Broj neopravdanih anglicizama prelazi polovinu – u jednom udžbeniku (61,00%), a drugom (55,00%).

BIBLIOGRAFIJA

1. Filipović, R. (1986), *Teorija jezika u kontaktu*, Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb: Školska knjiga.
2. Filipović, R. (1990) *Anglicizmi u hrvatskom ili srpskom jeziku: poreklo, razvoj, značenje*. Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti. Zagreb: Školska knjiga.
3. Filipović, S. (2003) *Anglicizmi iz registra mode u srpskom jeziku: formalna analiza*. U: Prilozi proučavanju jezika. Novi Sad: Odsek za srpski jezik i lingvistiku Filozofskog fakulteta u Novom Sadu.
4. Görlah, M. (2003) *English Words Abroad*. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
5. Haugen, E. (1950) The Analysis of Linguistic Borrowing. *Language*, (26), 210-230.
6. Injac, G. (2005). Pozajmljenica ili promena koda? - engleski jezik u srpskom i poljskom pisanom diskursu. *Prilozi proučavanju jezika*, (36), 125-135.
7. Ivić, P. (1986) *Srpski narod i njegov jezik*. Beograd: Srpska književna zadruga / SKZ.
8. Jojić, R. (1997) *Preduzetništvo*. Priština: Institut za ekonomska istraživanja.

9. Jokić, D. & Kalač, B. (2009) *Preduzetništvo*. Novi Pazar: Internacionalni Univerzitet u Novom Pazaru

RESUME

Nowadays, it is not difficult to notice a great number of Anglicisms. In the linguistic practice, there is no extensive research on this phenomenon. That is one of the reasons why so little is known about the extent of Anglicisms appearance at certain units, for five, ten or more years.

This paper uses two economics textbooks: Jojić (1997) and Jokić & Kalač (2009) in order to analyse the number and change of anglicisms used in these textbooks. Our conclusions are that at present there is a huge influx of anglicisms into the Serbian language, as a result of the current social situation in Serbia and Montenegro and the countries from which anglicisms are received. In most cases the use of these anglicisms is unjustified, because the Serbian language contains words of the same semantic meaning.

Because of the enormous number of used anglicisms and the lack of complete standards for their assimilation, anglicisms, orthographic and orthoepic, are used in forms that do not meet the standards of the Serbian language, and we feel the consequences.

A large number of anglicisms is unnecessarily used in all areas of communication, especially in the media, various forms of advertising and propaganda, and in professional literature.

The research conducted in two the economics textbooks shows the rapid growth in the use of Anglicisms in a short period of time. The textbook, which was printed 12 years later, the number of anglicisms increased by 32%, the number of unjustified anglicisms exceed half in one textbook (61%) and in the second (55%).